Sekso kaj Egaleco

Julio 1980

Suplemento

D I S K R I M I N A C I O : "Oficiala aŭ efektiva apliko de tia distingo inter la ŝtatanoj de unu ŝtato, per kiu oni rifuzas al parto el ili kelkajn el la homaj rajtoj" (PIV).

Kiugrade tiu difino efektive priskribas la pozicion de virinoj? Tiu demando estos la temo de unu el la branĉoj en la seminario pri la kongresa temo, kiu okazos dum la Universala Kongreso en Stokholmo. Kiel fonon al tiu diskuto ni provizas ĉi tiun suplementon al SkE, kun artikoloj pri la situacio de virinoj sub diversaj kondiĉoj.

La celo de la seminario kiel tuto estos pli bone kompreni la ĝeneralan fenomenon de diskriminacio, el kiu la kontraŭvirina estas nur unu speco. Oni povus konsideri, ekzemple, la jenajn demandojn: Kio estas la motivoj de diskriminacio? Ĉu envio al la diskriminaciata grupo, ĉu timo pro iu minaco kiun ĝi prezentas al la propraj vivstilo kaj kredoj, ĉu vera sento ke ĝiaj kutimoj estas neakcepteblaj aŭ malsuperaj? Ĉu la diskriminaciantoj foje profitas el la subteno de iu formo de diskriminacio, kaj ĉu tio povas en si mem fariĝi la pravigo de daŭra diskriminacio? Ĉu diskriminacio laŭdifine devas esti konscia ago flanke de la diskriminaciantoj - aŭ ĉu ili ne ĉiam konstatas, ke ili diskriminacias? Se oni apartenas al diskriminacianta grupo, ĉu eblas apartigi sin de la konduto de tiu grupo?

Se vi intencas partopreni en la seminario en Stokholmo, bonvolu peti la oficialan materialon, kiu estas nun havebla de la Centra Oficejo de UEA. Ĝi konsistas el ĉapitro tradukita el la libro Sex Differences in Human Communication (Seksaj diferencoj en homa komunikado), pri kiu aperis artikolo en la nula numero de SkE. Kiel aldonan materialon al ĉi tiu suplemento ni rekomendas la artikolon pri Hinda Unio, kiu aperis en la sama numero: Honora sed ombra rolo.

Mårtha Andréasson, Svedujo

VIRINA CIRKUMCIDO

estas terurega ekseceso kontraŭ knabinetoj kaj junaj virinoj en Afriko. Plej terure estas ke la virinoj mem ne vidas ke ili estas subpremataj. Ili eĉ kredas ke ili ne estas puraj, ne estas ĝustaj virinoj, se ili ne estas cirkumciditaj. Necirkumcidita virino estas konsiderata kiel infano aŭ kiel malĉastulino. La virinoj ricevas gravan parton de sia virina identeco per la cirkumcido, tiel rafinita estas la sistemo.

Okcidentanoj indignas pro la virina cirkumcido. Ni volas ion fari, sed kion? Multaj bone edukitaj afrikaninoj estas kontraŭ la cirkumcido kaj opinias ĝin barbara, sed ili volas mem gvidi la batalon kontraŭ ĝi. Tamen, aliaj virinoj povas esti pretaj helpi kiam ili estos petataj.

KIO ESTAS CIRKUMCIDO VIRINA? Ekzistas du tipoj. Klitorektomio signifas plej ofte ke la tuta klitoro kaj la apudaj partoj de la internaj vulvolipoj estas fortranĉitaj. Infibulacio estas la pli ampleksa operacio. Krom la klitoro kaj la internaj vulvolipoj oni fortranĉas ankaŭ la plej grandan parton de la eksteraj vulvolipoj. La vulvo poste kunfermiĝas super la vaginon kaj estas kunkudrata. Truon mallarĝan kiel plumingon oni lasas por urino kaj menstrua sango. Malgranda bastoneto aŭ io simila estas enmetata por ke ne okazu plena cikatriĝo.

Tiujn informojn mi trovis en la gazeto "Morgonbris" kaj de tie mi prenas ankaŭ la rakonton de virino en Malio pri sia cirkumcidiĝo.

"Mi estis 12-jara, kiam mi estis cirkumcidita. Mi memoras ĉiun etan detalon. En nia vilaĝo estas pluraj knabinoj operaciataj je sama okazo de speciala "cirkumcidistino" en ŝia kabano. La antaŭvesperon oni ludas sur la tamburoj ĝis malfrue en la nokto.

Tre frue la venontan matenon venis du el miaj onklinoj. Ili estas inter tiuj parencoj, kiujn mi plej ŝatas. Ili prenis min al la cirkumcidistino. Ŝi estis maljuna virino el la kasto de la forĝistoj. Mi ne sciis kion vere signifas cirkumcido. Nun mi sentis ion, kio estis disŝutata sur miajn generajn organojn. Poste mi eksciis ke ĝi estis sablo. Oni evidente supozas, ke ĝi plifaciligas la operacion. Mi timegis. Subite mano ekkaptis mian

generan organon. Mi provis forsavi min, sed ne povis moviĝi. Poste mi sentis teruregan doloron, kiu traboris min kaj enpenetris la tutan korpon. Ŝi fortranĉis la internajn vulvolipojn kaj poste klitoron. Tio daŭris terurege longan tempon, ĉar ĝi devis esti farita laŭorde. Sentiĝis kvazaŭ mi estus ŝirata en peceтojn. La neskribita regulo estas ke oni ne rajtas plori je tiu okazo. Mi malsukcesis. Mi kriis kaj ploris kaj la sango fluegis. La cirkumcidistino metis miksaĵon el sanigaj herboj kaj butero sur la vundo por haltigi la sangofluon. Mi neniam, nek antaŭe nek poste, travivis ion, kio tiom doloris.

La virinoj, kiuj firme tenis min, poste liberigis min, sed mi ne kapablis leviĝi. La cirkumcidistino kriis: "Nun estas finite, vi leviĝu. Jen vi rimarkas, ke ne tiom doloris." Per helpo de du virinoj mi leviĝis. Ili devigis min ne nur iri al tiu loko, kie la aliaj knabinoj atendis, ili devigis min ankaŭ danci. Mi ne kapablas priskribi miajn sentojn. Mia tuta korpo brulis. Kun larmantaj okuloj, mi iomete ĉirkaŭsaltis kune kun la aliaj, kiuj ĉiuj estis devigataj danci. Ĉio estis tiel horora, kun la sangantaj kaj dancantaj knabinoj, ke ĉio ekturniĝis ĉirkaŭ mi kaj mi ne plu memoras, kio okazis poste. Kiam mi vekiĝis mi kuŝis etendita ĉirkaŭata de amaso da homoj. Poste venis la plej terurega momento en mia vivo kiam mi devis urini. Daŭris monaton ĝis mi resaniĝis."

La blinda virino

Luisa Hoffmann (Luiza Hofman), FR Germanujo

Oni ne povas imagi la blindecon fermante la okulojn dum kelkaj minutoj aŭ klopodante sin orienti, momente, en mallumo. Tute ne! Blindeco estas multe pli komplika kaj problemoplena. Same kiel la surdulo tre ofte aŭdas grandan bruon en siaj oreloj, la blindulo vidas multkolorajn fajrerojn, lumojn pli malpli konstantajn kaj intensajn, devenantajn el la cerbaj nervoj, kiuj ĝenas kaj ofte malfaciligas la koncentron de la pensoj.

Mi devenas el sana, normala familio de vidantoj, sed pro mia handikapo mi lernis tre frue kiel malfacila estas la vivo de blindulo. Miaj gepatroj edukis min tiel bone, ke mi fariĝis baldaŭ memstara, unue en la familia rondo, poste en la lernejo kaj en la socio. Post la ricevo de diplomo, mi instruis en lernejo por vidantoj. Vere mizera kaj tute alia estis, tiam, la sorto de la blinda knabino, kiu frekventis la edukejon por blinduloj. Tie ŝi ricevis

maltaŭgan edukadon, kiu donis al ŝi eĉ falsan bildon de la mondo.

La edukistinoj, ofte monaĥinoj, instruis al la knabino la grandan privilegion esti blinda, savita kaj ŝirmita kontraŭ la malbonecoj de la mondo, kvazaŭ elektita por esti modele ĉasta kaj virga, lumigata de la interna lumo de pura koro, de puraj pensoj. Oni malkonsilis al ŝi la geedziĝon kaj la eblecon fariĝi patrino.

Pro la manko de antaŭpreparo kaj la falsa bildo de la normala vivo, katastrofaj estis la sekvoj kiam la knabino hejmen revenis, ne plu knabino, sed jam junulino. Okazis psikaj ŝokoj, senbazaj geedziĝoj dediĉo al la plej humilaj, simplaj laboroj. Sed la blinda knabo havis pli da ŝanco. Li ricevis pli altnivelan instruadon, kelkaj fariĝis eĉ instruistoj de muziko; al la blinda knabo oni konsilis la geedziĝon. Li bezonas edzinon, vidantan edzinon, kiu povos lin flegi kaj helpi, ĉar li estas blinda.

Feliĉe, tiu tempo estas nun for, eĉ se ĝia pasinteco ne estas tro malproksima.

Nun la edukado de la blindulino evoluadas rapide kaj konstante. La moderna tekniko alportas novajn helpilojn kaj la blindulino hodiaŭ atingas pli facile memstarecon, pli da klereco, kaj ĉiam pli ŝi estas helpata atingi la integriĝon en la mondon de la vidantoj. Ŝi preskaŭ forlasis la tipajn manlaborojn de la blinduloj: brosfarado, pajloplektado, teksado kaj similaj, favore al pli dignaj okupoj, metioj aŭ profesioj.

Ĉiam pli ofte blindaj virinoj partoprenas kursojn pri kuirarto, mastrumado, dancado, kosmetiko, laŭmoda vestado, naĝado, gimnastiko. Kelkaj blindaj virinoj ĉeestas seminariojn pri retoriko, filozofio, arto, fremdaj lingvoj; ĉiam pli da blindulinoj eniras la instruistaron en lernejoj por vidantoj.

Hodiaŭ, la blindulino elektas laŭ inklino, kulturnivelo, kapablo kaj ebleco la propran vojon, la propran vivmanieron. Ŝi povas elekti ĉu edziniĝi aŭ ne, ŝi kapablas perfekte mastrumi, konscie ŝi kapablas esti patrino kaj bone eduki la proprajn infanojn.

Rilate la temon patrineco: pro diversaj intervjuoj kaj sufiĉe ampleksa statistikado, mi konstatis ke la plejmulto da blindaj patrinoj havas vidantan edzon aŭ posedas ankoraŭ iom da vidkapablo. Ekzistas ankaŭ blindaj geedzoj kun infanoj, sed en tiu kazo la blinda patrino bezonas, preskaŭ ĉiam, vidantan helpantinon, kiu endanĝerigas ŝian rolon kaj ege influas la edukadon de la infanoj.

Dum la lastaj jaroj ankaŭ ni blindaj virinoj sekvas la evoluon de

la virina agado, la progreson de la emancipiĝo, la fazojn multfacetajn de la feminista vekiĝo en ĝiaj pozitivaj kaj negativaj nuancoj por atingi la samajn rajtojn kiel la viroj. Entute ni batalas flanke de la vidanta virino sur la sama fronto, sed ni havas unu plian problemon: la konkurencon de la vidanta virino.

Ofte amaraj spertoj akompanas mian vivon. Kiel instruistino, mi konstatis ke, kiam la klaso de miaj vidantaj kolegino j tro bruas, ĉiuj scias ke hodiaŭ la gelernantoj estas preskaŭ ne edukeblaj, terure viglaj, sed se tio okazas ĉe mia klaso, tiam ĉiuj scias ke blinda instruistino ja ne povas bone gardi disciplinon.

Kelkfoje, senkonscie kaj facile, vidanta virino ŝovas min flanken kiel taŭgan kunlaboranton, malhelpante al mi la atingon de celo al kiu mi strebis, pri kiu mi longe laboris, min preparis, suferis. Kelkajn negativajn konstatojn mi faras ankaŭ partoprenante ekskursojn, vojaĝojn, eĉ kongresojn. Kelkfoje la vidanto subite malproksimiĝas; la blanka bastono deklaras mian blindecon. Mi uzas ĝin kiel direktilon por trovi la vojon, por eviti stumbli ĉe ŝtuparo, por iri sola sen gvidanto. Sed por la vidanto, la blanka bastono estas signo de danĝero. Ofte la vidanto ne scias helpi al blindulo; por blindulo la vidanto ne havas tempon. Oni ja ferias, kaj vojaĝo ne estas aparte aranĝo kun helpa celo. Oni ne volas devige helpi, sed nur laŭplaĉe, spontane.

Kvankam ĉiam ekzistas gravaj problemoj antaŭ ni, ni blindaj virinoj klopodas esti ĉiam pli memstaraj kaj integriĝintaj en la mondo de la vidantoj. Ni kapablas nun labori kaj vivi apud la vidanta virino, sed nun prezentiĝas antaŭ mi la demando: ĉu la vidanta virino kapablas vivi kune kun ni, akcepti nin? Miaj negativaj spertoj avertas min ke la vidantoj bezonas pli da informado kaj pli da kontakto kun ni.

Plurfoje mi sentis la deziron fondi grupon de la handikapitaj virinoj aŭ pli specife de la blindaj virinoj, sed ĉiam mi flankenmetis mian projekton por ne apartigi, en eble tro sekteca rondo, la blindan virinon.

Ni ja diskutas niajn problemojn dum porblindulaj konferencoj kaj kongresoj. Ofte blindaj virinoj kuraĝas kundiskuti dum debatoj. Ĉiam pli da virinoj eniras niajn estrarojn. Tio estas por mi pli grava kaj valora ol fermi la blindan virinon en malgranda rondo. Mi preferas daŭrigi la batalon sur la granda kampo, kiu celas porti la blindan virinon, paŝo post paŝo, al vera integriĝo. Tion ni plene atingos nur kiam vi vidantaj virinoj sen ŝoko aŭ ĝeno pli alproksimiĝos al ni kaj plene akceptos nin, malgraŭ nia handikapo, en vian mondon.

Virinoj en la Islama Mondo

Ĵila Sadigi, Irano

Sciante ke la situacio de la islama virino ŝanĝiĝadas en la lastaj jaroj, ni hezitis ĉu uzi artikolon pri la virino en la islama mondo, kiu aperis antaŭ kvin jaroj en Unesko-kuriero. Ni petis la opinion de Ĵila Sadigi, irananino kaj antaŭa membro de la Komisiono pri Virina Agado. Ni ne atendis ŝian indignan reagon al la artikolo — konstrue indignan tamen, ĉar ĝi instigis ŝin mem verki la jenan prezenton pri la situacio de la virino laŭ la islama leĝo.

Eble la plej interesa parto de la artikolo de Ĵila Sadigi estas la klarigo pri la signifo de la vualo por la islama virino kaj precipe pri la gravoco, kiun ĝi akiris kiel simbolo dum la ĵusa revolucio en Irano. Tamen, ŝiaj komentoj pri la politika situacio en Irano estis ekster la tereno de nia diskuto pri diskriminacio kontraŭ virinoj, do ni decidis aperigi nur tiujn partojn de la artikolo, kiuj rekte tuŝas sur la pozicio de la islama virino. Ni pardonpetas al la verkinto, ke faranto tion ni grandparte sufokis la revolucian fajron de ŝia originala prezento.

Ĉiuj religioj kaj politikaj sistemoj diversiĝas en ĉiu lando aŭ eĉ regiono, tiel ke ili preskaŭ ne plu estas rekoneblaj laŭ siaj originaj doktrinoj. En nia lando (Irano), la diferencoj inter la situacioj de virinoj en diversaj partoj estas neimageble grandaj.

Islamaj virinoj en multaj regionoj, precipe en la nordaj provincoj, Gilan-Mazandaran, ĉe la Kaspia Maro, komplete regas la familion. La edzoj faras nenion sen la permeso de siaj edzinoj. Tia virino (tute libera, senvuala, duonnuda ĉe la marbordo, societema, aktiva ekster la domo) decidas ĉion pri la vivo de la familio; pri la infanoj (iliaj edukado, laboro, geedziĝo) kaj pri financaj aferoj. Oni supozeble nomu tion matriarka sistemo sen poliandrio.

Aliflanke, en Azarbajeĝan-provinco en la nordokcidento de Irano, kie la lingvo de la plimulto estas la turka, la virinoj estas kovritaj per vualoj. Tion tute ne devigas la viroj; ili mem preferas ĝin. Ili ne estas tre aktivaj ekster la domoj, kvankam multaj havas eksterajn laborojn. La ĉefo de la familio estas la viro. Iomete patriarka sistemo.

Tio montras la influon de la geografia kaj sennombraj etnaj faktoroj en la vivo de popolo, sendepende de la religio. En neniu islama lando la situacio de la virino estas sama, pro la diversaj politikaj sistemoj kaj branĉoj de Islamo.

. . .

Sube mi arigas kelkajn punktojn de la islama leĝo, por ke, minimume, esperantistinoj iom komprenu la Islamon.

Laŭ Islamo geedziĝo ne estas sakramento kiel laŭ katolikismo. Ĝi estas simpla kontrakto inter viro kaj virino, kiel ĉiu alia socia kontrakto inter du homoj. Se unu partnero ne obeas la regulojn de la skribita kontrakto, la alia havas la rajton tuj nuligi ĝin. Edzino laŭ Islamo havas la rajtojn labori ekstere, naski aŭ ne naski, eksedziniĝi en difinitaj cirkonstancoj, nutri aŭ ne nutri la infanojn per sia lakto, elekti la loĝlokon, doni aŭ rifuzi la rajton de reedziĝo al la viro, ktp. Ju pli la virino scias pri siaj rajtoj laŭ Islamo, des pli bonajn kondiĉojn ŝi povas gajni en la kontrakto.

Se iu virino pro ekonomia malfacilaĵo volas edziniĝi al iu, kiu havas alian edzinon, kaj se la unua konsentas pri la afero, tia aranĝo ĝenas neniun. Ĝi eĉ povas helpi multajn malriĉajn virinojn. Tamen, feliĉe, poligamio iom post iom malaperas en multaj landoj, pro la plimultiĝo de eksteraj laboroj por la virinoj. Nuntempe en Irano 4–5% de la popolo praktikas poligamion. Neniu religiulo konata havas du edzinojn, kompreneble!

. . .

La sola kondiĉo, kiu donas al islamano la rajton eksedziĝi estas la interrompo de seksrilato. Se la edzino pro kia ajn kaŭzo ne plu volas aŭ povas daŭrigi la seksrilaton kun sia edzo, li povas postuli la rajton je eksedziĝo. Tiel estas ĉar la bazo kaj la kaŭzo de geedziĝo en Islamo estas seksbezono kaj seksdeziro. Do, se unu el la paro ne plu bezonas tiun rilaton, la esenco de la geedziĝkontrakto fariĝas sensignifa, vole-nevole. Viro ne povas eksedziĝi pro alia kaŭzo krom tiu. Eĉ se la edzino faras nenion krom dormi, promeni kaj manĝi!

Se islamanino naskas infanon, kies patro ne estas konata, la

koncernaj personoj devas trovi lin. Tio necesas, ĉar laŭ Islamo la patro estas la homo, kiu respondecas finance pri la infano. Se oni ne trovas la patron, la virino ricevas la tutan koston por la vartado de la infano el bejtulmal (domo de riĉaĵo), komuna islama provizejo.

. . .

Ĉiu sana virino havas la rajton je posedaĵoj laŭ Islamo. Se ŝi posedas kapitalon, ŝi povas mem decidi kiel uzi ĝin kaj la edzo ne rajtas tuŝi ĝin sen ŝia permeso. Se edzino havas eksteran laboron, ŝia edzo havas neniun rajton super ŝia laborenspezo. Laŭ la Korano ne ekzistas diferenco inter viro kaj virino rilate la rajton je laboro, salajro aŭ eduko.

. . .

Pri la vualo kaj la kovrita islama virino: Kiam Mohamedo fondis Islamon en Arabio, ne nur virinoj sed ankaŭ viroj estis tute kovritaj per longaj roboj kaj kaptukoj, kiuj ŝirmis ilin kontraŭ la ekstremoj de la klimato kaj la neeltenebla brulado de la suno. Tute samaj estas la vestaĵoj en la suda parto de Irano, kie la vetero estas ege varma. Tie la virinoj portas blankajn molajn vualojn somere, kaj nigrajn dikajn vintre.

Okcidentaj ĵurnalistoj malĝuste aludis al la islama vualo por virinoj por malbeligi la vizaĝon de nia granda revolucio. Vualo kaj turbano estis la tradiciaj kaj bezonataj vestoj, kie Mohamedo naskiĝis. En aliaj landoj, kie la vetero ne estas tiel ekstrema kiel en Arabio, ili tamen fariĝis la simboloj de la mohameda revolucio por fidelaj geislamanoj. Sed neniu oni devige surmetas ilin.

Antaŭ la lastatempa revolucio en Irano, oni tre malofte vidis virinojn kun vualoj en la nordo de la ĉefurbo Tehrano. Sed dum la revolucio, virinoj tre volonte surmetis nigrajn vualojn por montri la revoluciajn unuecon kaj identecon. Eĉ universitatani-noj, kiuj neniam en sia vivo havis vualojn, rifuzis marŝi ekstere sen vualoj aŭ specialaj kaptukoj...

La virinoj partoprenis en la revolucio eĉ pli vigle kaj kuraĝe ol la viroj. Tiu simbolo — nigra vualo — povis redoni al niaj virinoj neimageblan solidarecon. Ili povis tuŝi kaj senti siajn perditajn kuraĝigajn identecon kaj fratinecojn sub tiuj vualoj. Mi ne kapablas — eĉ per Esperanto! — difini la kuraĝon aŭ eĉ impertinenton de la virinoj, kiam ili kovras sin per tiuj vualoj. Sen tiuj, ili estas pli belaj, sed samtempe malkuraĝaj, pasivaj, hontemaj, silentaj kaj sentemaj. Se iu islama virino povas fariĝi pli kuraĝa sen la vualo, tamen ŝi ne rajtas kontraŭstari ilon, per kiu alia islamanino atingas la samon.

Nuntempe, la plimulto da junaj virinoj kaj fraŭlinoj ne plu portas longajn vualojn, sed surmetas kaptukon, kiu kovras la harojn. Laŭ ŝi, ili faras tion por ne reperdi la identecon kaj unuecon. Komprenebla tio neniel estas deviga. Multaj ventas sin kiel eŭropaninoj, ĉar tion ili preferas, sed por montri la batalemecon, kiel novan modon, ili volonte surmetas tiujn kaptukojn. Se oni demandus la kialon, ili respondus: "En Islamo sen seksa allogo oni pli bone povas koni kaj konigi la realon, kaj plialtigi la menskapablon".

. . .

Mi celas montri, ke Islamo ĝenerale kaj la islama virino specife devas esti redifinitaj, en nia tempo, por distingi la antaŭjuĝojn tiurilate. Antaŭ la revolucio ekzistis multaj virinaj organizaĵoj, sed iliaj anoj estis mallaboremaj, tre riĉaj kaj ne seriozaj virinoj, kiuj simple serĉis distraĵojn.

En nia lando ne ekzistas diferenco inter la homoj, inter viroj kaj virinoj. Nia problemo estas la diskriminacio de la mondo kontraŭ la tuta popolo de la lando. Tiu estas la diskriminacio, kiun oni devas kontraŭstari en Irano. Kaj ĝis tiu malaperos, aliaj organizaĵoj estas sensignifaj.

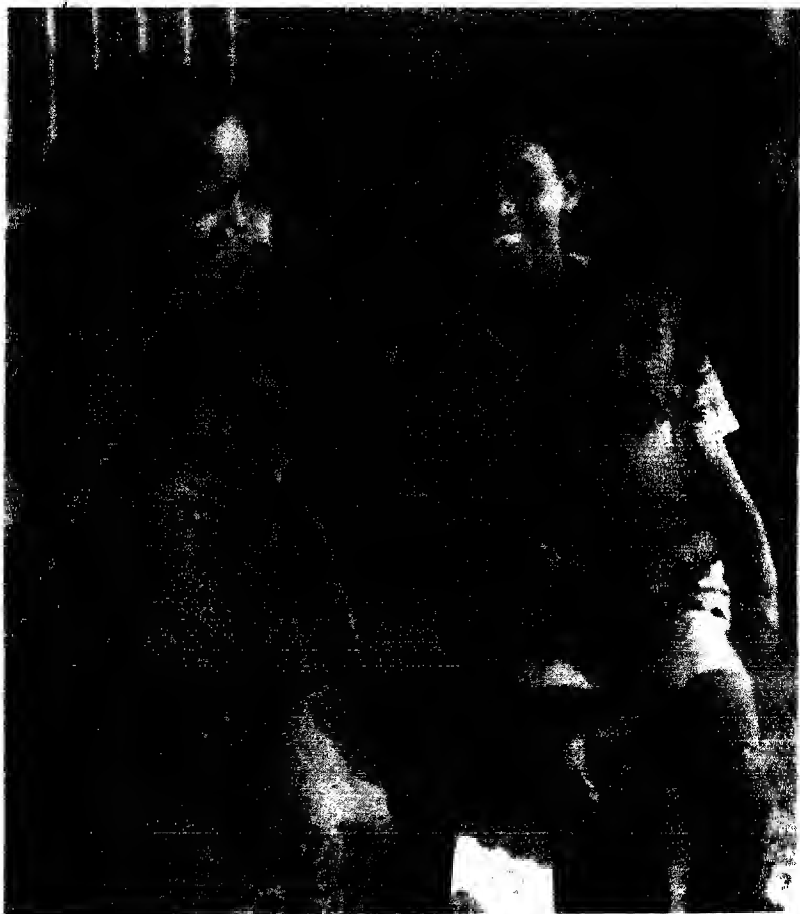
ĈU EKZISTAS DISKRIMINACIO KONTRAŬ VIRINOJ EN LA E-MOVADO?

Tiu estis la temo, kiun ni levis en la lasta numero de SkE. Por faciligi ĝian traktadon en nia diskuto pri diskriminacio, ni nun ripetas kelkajn el niaj bazaj demandoj:

Gvidantaj virinoj. Kiuj estas la plej bone konataj virinoj en la internacia Esperanto-movado? Kiom da efektiva potenco ili ĝuas, kaj kian? Kiuj faktoroj en iliaj personecoj aŭ vivstiloj ebligas al ili sukcesi? Kio malhelpas, ke aliaj virinoj atingu similan nivelon?

Esperanto-literaturo. Kiel virinoj estas prezentitaj en la Esperantaj gazetaro, lernolibroj, beletraĵoj? Ĉu tiuj fontoj emas pli fortigi la seksajn stereotipojn? Ĉu ekzistas iuj elstaraj inaj rolantoj en la Esperanto-literaturo?

Loka kaj nacia agado. Kiuj estas la proporcioj de viroj/virinoj? Ĉu unu sekso pli ol la alia emas forfali el E-agado? En kiuj proporcioj la seksoj troviĝas en gvidaj pozicioj? Kiuj faktoroj ludas rolon en la agemo de membroj de via grupo (ekz.: aĝo, sekso, geedza stato, infanoj...)? Kiel tiuj faktoroj influas la regulan vizitadon al la grupo? Kiel personaj kaj seksaj rilatoj influas partoprenon en la grupa agado? Ĉu viroj aŭ virinoj kutime havas pli bonan lingvoscion? Kial? Kiu pli parolas dum renkontiĝoj?

La jena bildo aperis en la februara numero de la revuo Esperanto kiel ilustraĵo al la artikolo "Virinoj - ŝanĝoj necesas en la tuta socio". Bedaŭrinde, mankis la klarigo kiu donas al la bildo signifon.

Ĝi montras seksan diskriminacion je la plej fundamenta nivelo - ĉe la divido de manĝo. La subnutrita knabino maldekstre kaj la pli fortika knabo dekstre estas ĝemeloj. La diferenco inter ili baziĝas sur la fakto, ke oni ĉiam nutris unue la knabon, tiam donis al lia fratino la restaĵon. En ĉi tiu foto, la energia knabo postulas, kaj ricevas, atenton. La apatia knabino rezignis eĉ provi.

vira, ina aŭ neŭtra?

En la sekvontaj paĝoj ni prezentas eltiraĵojn el artikolo, kiu unue aperis en la "virina numero" de Unesko-kuriero dum la Internacia Jaro de la Virino (aŭg-sep. 1975).

Du kontraŭaj vidpunktoj estas esprimitaj. En letero al moskva literatura gazeto (vidu la kadron sur p. 13), soveta virino asertas, ke la trajtoj de virinoj estas fiksitaj ne tiom de biologiaj kiom de kulturaj faktoroj.

La aŭtoro de la artikolo, internacie konata soveta sciencisto, kontraŭstaras tiun vidpunkton. Li opinias, ke la influo de la socio nur plifortigas la jam ekzistantajn seksajn trajtojn en la infano. Provoj ŝanĝi la biologie determinitajn seksajn rolojn kaŭzas psikajn perturbojn en la individuo, kiu ne plu klare rekonas sian pozicion en la socio.

La artikolo tuŝas unu el la plej fundamentaj demandoj pri la virina rolo: ĉu ĝi estas nature difinita aŭ ĉu ĝi estas ŝanĝebla? Certe, ne ĉiuj havos la saman opinion pri la respondo. En la nuna stato de niaj socioj, mankas la necesaj kondiĉoj por atingi definitivan konkludon. Tamen, estas grave diskuti tiun demandon, ĉar sur la respondo nepre baziĝos la estonta evoluo de la pozicio de virinoj.

Aron I. Belkin

La letero citita apude, kiu lastatempe aperis en la moskva literatura revuo Literaturnaja gazeta, diskutas ekstreme gravan problemon rilatan al la profundaj ŝanĝoj, kiuj okazis en la soveta socio.

La aliro de virinoj al la egaleco kun viroj levas tutan serion da problemoj. Ekzemple, gajninte egalajn rajtojn kaj liberecon, en kiu direkto la virinoj evoluigu sian personecon?

En sia letero, s-ino Lvova fakte pretendas, ke devus esti neniu diferenco inter virinoj kaj viroj en la laboro, en la socia vivo aŭ en la familio, ke knaboj kaj knabinoj devus ricevi precize la saman edukon kaj ke egalrajteco implicas identan konduton kaj sintenon ĉe viroj kaj virinoj.

Sed la ĝeneralan opinion en multaj landoj lastatempe iom skuis kreskanta tendenco ĉe viroj "ineciĝi" kaj ĉe virinoj "vireciĝi". Kien ĉi tiuj ŝanĝoj en nia civilizo kondukas nin? Ĉu ni, fakte, atestas la malaperon de la divid-linioj inter la viraj kaj virinaj psikologio kaj konduto?

Evidente, necesas unue konsideri la naturon de la psikologiaj diferencoj inter viroj kaj virinoj. Ĉu ili devenas nur el biologio aŭ ĉu ilin tute kaŭzas faktoroj sociaj? Ĉu identa eduko de la du seksoj vere malkonfirmus ĉiujn teoriojn pri la influo de la inaj biologiaj trajtoj sur la virinan psikologion?

Kompreneble, virajn kaj virinajn rolojn determinas ne tiom biologiaj kiom sociaj, ekonomiaj kaj kulturaj faktoroj. Sed tio ne signifas, ke hodiaŭ, pli ol en la pasinteco, la naturo de la sociaj roloj de viroj kaj de virinoj povas esti laŭplaĉe ŝanĝataj. Ili baziĝas sur biologiaj fundamentoj. Eventuala ignoro de ĉi tiu elementa fakto okazigos seriozajn sekvojn.

La formiĝo de la individua personeco estas intime ligita al la nekonscia elekto de specifa kondut-ŝablono -- elekto, kiun infano faras sub la influo de ĉirkaŭuloj.

En la komenco, la infano simple imitas iujn el la eksteraj trajtoj de la persono, kiun ĝi senkonscie elektis kiel modelon — tiajn

Se la vorto "emancipiĝo" nuntempe vekas skeptikan rideton, tio okazas ĉar la emancipiĝo kiel koncepto estas plena de internaj kontraŭdiroj. Kion pri ĝi diras al ni ciferoj en sia neemocia lingvo? Ke en 1969, ekzemple, troviĝis en Sovetunio 62-oble pli da virinoj kun altlerneja kaj faka eduko ol troviĝis en 1928: entute 9 500 000 virinoj, nome, 60% el ĉiuj tiunivelaj diplomitoj.

Okazis multaj ŝanĝoj rilate la rangon de virinoj, kaj tamen io mankas ankoraŭ... Mi kredas, ke virinoj estas psike nepretaj por la rajtoj kaj liberecoj, kiujn oni ĵetis sur ilin.

Jarcentoj da subpremo donis al virinoj eraran opinion pri iliaj propraj kapabloj. Tiu opinio, pro la forto de la inerto, vivas plu en la konscio de la nuntempaj virinoj. Venis jam la tempo, kiam virinoj konstatu sian novan rangon en la socio. Sed kiamaniere ili faru tion?

Eduko, medio, libroj kaj artaĵoj, kiel ni scias, povas ludi gravan rolon en la veko kaj disvolvo de la homa menso. Virinoj do devas ricevi ekde la frua infanaĝo tian moralan trejnon, kia preparos ilin por la enormaj sociaj ŝanĝoj, kiuj okazis en nia lando.

Sed, ĝis nun, la edukon de knabinoj karakterizis inerto, kiu persistas kun surpriza kapablo daŭri. Gepatroj mem verŝas en siajn filinojn specifajn sintenojn, kiuj klarigas la abismon, kiu en la posta vivo aperas inter la fundamentaj aspiroj de la viroj kaj tiuj de la virinoj.

La vartado forte efikas sur la vivon de virino. Mi kredas, ke, se knabinojn oni ĝuste gvidus rilate la evoluiĝon de taŭga sistemo de valoroj, tiam ĉiuj argumentoj pri la influo de la biologiaj trajtoj de virinoj sur ilian psikologian konsiston montriĝus senbazaj. Polaj sociologoj konkludis, ke la inaj psikaj trajtoj, kiom ili efektive ekzistas, rezultas pli el kulturaj faktoroj ol el kunnaskitaj, seks-rilataj faktoroj. Ili rezultas precipe el la maniero, laŭ kiu oni edukas knabinojn, kiu siavice grandparte dependas de la koncepto, kiun la socio havas, pri la rolo de virinoj.

N. Lvova

(el letero al la moskva literatura revuo <u>Literaturnaja gazeta</u>)

psikologiajn trajtojn kiel afableco, malakreco, sentemo, aŭ kiel decidiĝo, kuraĝo, firmo.

Kondut-ŝablonoj akcepteblaj por la sekso de la infano estas kuraĝigataj. La neakcepteblaj estas malkuraĝigataj. Knabojn, ekzemple, oni hontigas for de la plorado. Knabinoj estas riproĉataj pro knabeca konduto.

Oni konstatis, ke la gepatroj, precipe la patrino, nekonscie adoptas malsaman sintenon al virinfano aŭ infanino jam ekde ĝia naskiĝo. Esploroj en Usono montris, ke dum la unuaj ses monatoj patrinoj tenas kaj karesas filojn konsiderinde pli ol filinojn.

Sed, post la tempo dum kiu virbeboj estas ofte karesataj, patrinoj provas ilin malkutimigi de tio. Oni permesas al unujara knabino pasigi multe pli da tempo kun la patrino kaj havi pli da korpa kontakto kun ŝi, ol al samaĝa knabo.

Ĉar ĉi tiu malpliigo de la kontakto kun la patrino kreskigas la memstarecon de la infano, esploristoj konkludis, ke patrinoj intuicie provas disvolvi tian memstarecon ĉe siaj filoj, kuraĝigante ilin esplori kaj "konkeri" la mondon ĉirkaŭ si.

Sed, kial infano elektas specifan modelon de vira aŭ virina konduto? La respondo estas, ke la reagoj de la infanoj dependas de ĝiaj biologiaj ecoj. Infanoj elektas kiel modelon sian patron aŭ patrinon ĉefe laŭ tio, ĉu ĝi trovas pli facila la adaptiĝon al vira aŭ al virina rolo.

Ĉi tiu facileco-principo gravas ĉe la elekto fare de individuo de specifa socia rolo. Tio, ke iu individuo elektas difinitan rolon, montras, ke tiu rolo respondas al ties naturaj karaktereroj. Iu knabo, ekzemple, povas revi ke li fariĝos boksisto; sed, se li estas laŭnature tre sentema al la doloro, li baldaŭ rezignos pri tiu neatingebla celo.

Same estas ĉe elekto de seksa rolo. La facilo, laŭ kiu individuo povas akcepti sian rolon, dependas de biologia antaŭinklino, kiun poste plifortigas la influo de la socia medio. La infano, tiamaniere, iom post iom eksentas apartenon al difinita sekso, ellaboras specifan tipon de konduto, kaj fine fariĝas definitive konscia pri sia identeco kiel viro aŭ kiel virino.

* * *

Gepatraj provoj "transformi" siajn filojn en filinojn aŭ fari el knabinoj knabojn kondukas al malfeliĉaj rezultoj. La studoj kon-

statigas, ke patrinoj neniam ludintaj per pupoj en sia infanaĝo ofte malhavas patrinajn sentojn kaj lertecojn, kaj ke knaboj dorlotitaj poste fariĝas korpe malfortaj, timemaj kaj dependemaj. Kiam ili plenkreskas, tiaj infanoj ofte montriĝas nekapablaj plenumi la rolojn, kiujn la socio bezonas, ke ili plenumu.

En multaj modernaj familioj, la roloj de la viro kaj de la virino fariĝis tiel nedistingeblaj, la divid-linio inter ili tiel neklara, ke infano havas nenian eblecon elekti inter malsamaj kondut-modeloj. La bildoj de la forta, kuraĝa, rigora, malceda patro kaj la tenera, mola, komprenema patrino nebuliĝis kaj similiĝis. Kiun el ili la infano imitu? Kun kiu ĝi identigu sin? La problemo fariĝis tiom kompleksa, kiel ni mem persone vidis en multaj kazoj, ke certe ne ĉiuj infanoj sukcesas trovi solvon...

La moderna scienco nun havas sufiĉe da pruvoj por montri preter dubo ke sento pri sia seksa idento kiel viro aŭ virino estas esenca kvalito de la personeco, kaj ke homo, al kiu tiu mankas, ne kapablas ĝui normalan vivon en la socio.

Nuntempe, kuracistoj bedaŭrinde devas ĉiam pli ofte pritrakti homojn, kiuj ial perdis iugrade ĉi tiun identeco-senton. La studo de tiaj kazoj klare montras, ke iu ajn vola aŭ nevola psika devojiĝo de la aparteno al unu difinita sekso povas konduki al grava psika perturbiĝo, al severaj patologiaĵoj kaj finfine al tragikaj sekvoj.

Perdo de ĉi tiu apartena sento kaŭzas profundajn ŝanĝojn al la tuta personeco. La individuo ne plu certas pri sia loko en la socio. Ties tuta sistemo de rilatoj kun aliaj estas skuita, kaj perdiĝas la sento de ligiteco al amikoj kaj parencoj, al konataj lokoj, al la laboro kaj al la vivo mem.

. . .

Unu afero, tamen, estas certa. Egaleco inter la seksoj ne devus konduki al malklariĝo de la psikologiaj limoj inter ili, al seks-neŭtrala konduto. La plej bona garantiilo pri la harmonio en interseksaj rilatoj estas la agnosko, ke la naturaj roloj de la seksoj estas distingendaj kaj malsamaj, ne identaj.

Dum jarcentoj la socio propagandis la bezonon bridi la seksan deziron, sed tute ne atentis la gravecon de la seksa konscio en la evoluo de la homa personeco. Nun la scienco devas kontribui al la urĝa tasko de esplorado pri la veraj faktoroj, kiuj regas la seksan konduton.

Tradukis: Probal Daŝgupto

LA DOMMASTRINO NEKOMPENSATA

Kirsten Ording Haarr

Laŭleĝe ni norvegaj virinoj ĝuas egalajn rajtojn kun la viroj. Sed la leĝo ne donas respondojn al du esencaj demandoj. Kiun rolon ni intencas ludi en la ekonomia, socia kaj kultura vivo de nia lando? Laŭ kiaj kriterioj ni volas vivi?

En Norvegujo 579 000 virinoj rigardas hejmlaboron kaj varton de siaj infanoj kiel la ĉefan okupon, kvankam multaj el ili ankaŭ konstante laboras ekster la domo po 20 horoj ĉiusemajne. Tre malmultaj el tiuj 579 000 ĉeestas kiam la viroj diskutas ekonomiajn, socialajn kaj homajn demandojn, starigas prioritatojn kaj asignas monrimedojn. La malmultaj virinoj kiuj ja ĉeestas malofte kuraĝas aŭ eĉ volas kontraŭstari la virojn kiuj superregas tiujn diskutojn.

Ĉu ni do devas konkludi ke la virinoj havas neniun influon sur la disvolviĝon de nia nuntempa socio?

Tute ne! Laŭ mia opinio la virinoj vivas laŭ kriterioj kiuj ne havas signifon en la prioritato-listo de la politikistoj. Sur tiu listo troviĝas nur eroj, kiuj estas mezureblaj laŭ kvanto aŭ rilate al mono.

Tamen la socio ĝenerale kaj ĝiaj individuaj membroj dependas por sia plua ekzisto de la konservo de virinaj kriterioj — komprenebl-le flanke de la virinoj mem, sed prefere de la viroj kaj virinoj kune.

La patrinoj de malgrandaj infanoj havas labortagon de 24 horoj kaj laborsemajnon de 168 horoj. Ili ne ricevas salajron, ne havas fiksitajn laborhorojn, havas neniom da tempo disponebla al si mem kaj neniun ferion pagatan aŭ nepagatan. Ili ne ricevas monon dum malsano kaj ne asekuriĝas kontraŭ akcidentoj dum ili laboras en la hejmo. Malofte ili vidas siajn nomojn sur la ĉefa pordo aŭ en la telefonlibro.

Tiuj virinoj aŭdas multfoje ke ili ne havas profesion kaj ne faras veran laboron. Verdire, en nia moderna socio, laboro signifas la plenumon de taskoj — ne gravas kiel malutilaj aŭ senvaloraj — por kiuj oni ricevas pagon.

Salajro estas malbona kriterio por "laboro". Kio okazas kiam iu alia virino transprenas la rolon de la dommastrino por fari <u>parton</u> de ŝia laboro dum <u>parto</u> de la tago? La respondo estas ke ĉiuj rigardas ŝin kiel la plej gravan, laboreman, kapablan kaj nemalhaveblan personon en la domo, simple pro tio ke ŝi ricevas monon kaj socialajn beneficojn por sia laboro.

Ekde la momento kiam en nia moderna socio virino naskas, ŝi estas kondamnita al neniam ĉesanta labortago kaj ŝi ofte konstatas ke ŝi kun sia infano subite izoliĝas de la cetera socio. Niaj ekonomikistoj kaj politikistoj ankoraŭ ne rompis la kapon por el-pensi kiel ŝia labortago povus fariĝi malpli longa kaj pli facila.

Krome la sola rimedo kiun ili povas proponi kontraŭ ŝia izoliteco (kiu povas finfine okazigi mensan kolapson) estas sendi ŝian infanon al vartejo dum 9 aŭ 10 horoj ĉiutage, sub tute ina zorgo, kaj doni al la patrino alian oficon — sendube kontraŭ malalta salajro, cetere.

Kial okazas, ke nuntempe la infanoj estas pli kaj pli rigardataj kiel multekosta kaj nenecesa ŝarĝo, ĝeno kaj problemo? Ĉu ni ne forgesas, ke la estontecon de la mondo decidos la kresko- kaj evolu-eblecoj, kiujn ni donas al niaj infanoj, kaj la konscio pri valoroj, kiun ni starigas en ili?

Dum la infanoj pli kreskas, la patrino kiu laboras en la hejmo povas pli libere moviĝi. Sed eĉ tiam ŝi ankoraŭ povas trovi la manojn plenaj dum ŝi laboras pri projektoj kiuj estas esencaj por ŝia familio kaj por la komunumo.

Ŝi havas tempon por prizorgi la membrojn de sia familio, sanajn kaj malsanajn, junajn kaj maljunajn, krome foje ankaŭ aliajn. (Je la fino de 1972 ni havis en Norvegujo 456 712 infanojn sub la aĝo de sep jaroj, sed por nur 19 000 estis lokoj en infanvartejoj. Troviĝis 194 910 norvegoj kiuj aĝis almenaŭ 75, sed por nur 32 000 el ili estis loĝebleco en prizorgejoj.)

Ŝi prizorgas siajn hejmon, vestojn, meblaron kaj tolaĵojn por eviti la aĉetadon de novaj antaŭ ol vere necesas.

Ŝi aĉetas ŝtofon kaj lanon por kudri kaj triki vestaĵojn.

Ŝi aŭ akiras aŭ produktas manĝaĵon kaj se ŝi loĝas ĉe bieno ŝi semas kaj rikoltas.

Ŝi aliĝas al studgrupoj por plibonigi siajn kvalifikojn.

Ŝi faras socialan laboron en la komunumo kaj persvadas la lokajn instancojn doni prioritatan subtenon al projektoj por helpi infanojn, adoleskulojn kaj maljunulojn.

Entute, ŝi estas, nekonscie, efektiva ekologo.

Virinoj en ĉiuj mondpartoj havas multe da komunaj interesoj, pli laŭ mia opinio ol la viroj. Prizorgi bazajn vivbezonojn estas precipe nia afero, kie ajn ni loĝas.

Do kial ni ne laŭte protestas kiam ni aŭdas ke ni estas ekonomiaj ŝarĝoj sur niaj edzoj? Kial ni ne leviĝas kolere kiam oni nomas nin ĝeno al la socio ĉar ni faras nenion, kio aldonas al la Malneta Nacia Produkto?

Estas ja malrespekte diri al ni, ke ni ne helpas konstrui la socion nek aktive partoprenas en la disvolviĝo de nia lando. Aliflanke mi opinias, ke ni devas ĝoji, kiam homoj diras ke ni ne ludas rolon en la konstruado de la "brava nova mondo"* de teknologio, regata de komputeroj.

La viroj en nia moderna socio konstruis por si gigantan ludejon kaj plenigis ĝin per maŝinaro, mono kaj financo, teknologiaj subtilaĵoj, armiloj kaj intelektaj ekstremoj.

Kelkaj virinoj volas nenion pli ol iri en tiun ludejon kaj labori sub la gvido de la viroj. Hodiaŭ niaj viroj strebas allogi ĉiujn norvegajn virinojn en sian ludejon ĉar ili bezonas helpantojn. Sed ilia pensado estas skizofrenia. Ili volas la virinojn en sia ludejo, sed ili tute ne povas fronti siajn hejmojn sen la "virineto".

Oni diras, ke la virinoj, kiuj pakas ĉokoladojn dum ok horoj ĉiutage, trovas kontentigon pro sia partopreno en la inspira procezo de la produktado. Laŭ ia mistera maniero, la vorto "produktado" fariĝis sinonimo de "pagata laboro".

Verdire, multaj el tiuj ĉi virinoj efektive trovas kontentigon -- sed ne pro la pakado de ĉokoladoj. Ili trovas ĝin produktante esencajn varojn kaj servojn en la propraj hejmoj post la laborhoroj, nokte, sabate, dimanĉe kaj dum la somera ferio.

Mi ne vidas validan kialon por ne kalkuli ĉi tiun produktivan hejmlaboron laŭ mono. Ni devas nur fiksi tarifojn por gravedeco, nasko kaj vartado, kaj ni ne forgesu, ke la homa lakto estas valora nutraĵo, kiu meritas altan prezon.

Ankaŭ necesas specialaj tarifoj por kromlaboro, ferio-pago, kaj rekompenco por maloportunaj laborhoroj, nokta laboro, dimanĉa laboro ktp.

---

* Aludo al fantazia romano de la brita aŭtoro Huxley (Haksli).

La finkalkulo estus astronomie alta. Kaj finfine la ekonomikistoj devus konfesi, kial la virina laboro neniam estas esprimata laŭ mono, kvankam ĝi ja estas kalkulebla. Verdire, ne ekzistas sufiĉe da mono en la mondo por ĝin rekompenci.

Ni scias ke la "evoluo", kiun tre kleraj viroj instigas en industriaj landoj, jam venigis nin al la rando de katastrofo. Kaj ni virinoj de la mondo je nia eterna honto faris malmulte por haltigi ilin.

La viroj malŝparas krudajn materialojn, kiujn ili neniam povos anstataŭigi. Ili foruzas bonan humon kaj ŝanĝas ĝin en sablon kaj asfalton. Ili endanĝerigas la manĝoprovizon en la maro sen kiu la homoj de la mondo ne povas pluvivi.

Ili similas al aŭtomobilistoj kiuj retroŝoforas al la abismo dum ili fikse rigardas antaŭen. Ĝis nun la aŭtoj ne malsuprenfalis ĉar la virinoj funkciis kiel bremsoj.

La multaj esencaj varoj kaj servoj, per kiuj la virinoj provizas la hejmon, ne postulas grandan konsumadon de naturaj rimedoj. Nur kiam la virinoj paŝas en la viran ludejon kaj akceptas virajn valorojn, ili helpas malriĉigi la mondon.

Du malsamaj vivstiloj ŝajne disvolviĝas tra la tuta mondo — unu farita kaj praktikata de la viroj kaj la alia de la virinoj. Ekzistas vera konflikto inter la du — silenta lukto de unu sistemo de kriterioj, ligita al mono, teknologio kaj ĉio mezurata laŭ "vivniveloj", kontraŭ alia, bazita sur tiu plenumo de fundamentaj korpaj kaj mensaj bezonoj, kiun ni nomas "kvalito de la vivo".

Ni, la virinoj de la mondo, devas ekuzi niajn kapojn. Ni elpensu. Ni parolu al niaj viraroj. Ni elpaŝu ekster la domojn kaj devigu la virojn elpaŝi ekster siajn ludejojn. Ni kunveniĝu kiel partneroj kaj egaluloj, aŭskultu, parolu kaj laboru kune. Kune ni eltrovu, kiel ni povas harmoniigi la vivstilojn de la viroj kaj la virinoj kaj kune klopodi savi la mondon, kiun heredos niaj infanoj.

Artikolo el Unesko-kuriero aŭg-sep 1975
tradukita de Grace Kirkwood (Grejs Kerkŭud)
Cobi Pothuizen (Kobi Potheizn)
